

VAIG. heim Schol. zu Çiç. 1, 65. st. dessen निर्वृत्ति H. an. — 3) Titel einer Upanishad (die Erlösung) Ind. St. 3, 324. fg. — 4) das Baden der Elephanten TAİK. 3, 3, 182 (मञ्जन!). H. an. MED. — 5) das Spenden (viell. fehlerhaft für निर्वाण) H. 387, Sch. — 6) = निश्चल unbeweglich (!). — 7) = विद्योपदेशन das Unterrichten in den Wissenschaften ÇABDAR. im ÇKDr. — Vgl. ञ्प०, परि०.

3. निर्वाण (निस् + वाण) adj. pfeiflos ÇKDr. WILS.

निर्वाणपूरण (2. निर्वाण + पू०) n. Todtenopfer: पत्युर्विपन्नस्य कृत्वा निर्वाणपूरणम् RĪĠA-TAR. 6, 140.

निर्वाणमण्डप (2. निर्वाण + म०) N. eines Tempels SKANDA-P. in Verz. d. Oxf. H. 71, b, 27.

निर्वाणमन्त्र (2. निर्वाण + म०) n. Bez. einer best. mystischen Formel Verz. d. Oxf. H. 102, b, 3 v. u.

निर्वाणमस्तक (2. निर्वाण + म०!) m. Erlösung WILS.

निर्वाणरुचि (2. निर्वाण + रुचि) m. pl. Bez. einer Klasse von Göttern (an der Seligkeit Gefallen findend) unter dem 11ten Manu BAIG. P. 8, 13, 26. — Vgl. निर्माणरति.

निर्वाणसूत्र (2. निर्वाण + सूत्र) n. Bez. bestimmter buddhistischer Sūtra WASSILJEV 149. Vie de HIOUEN-TSANG 5.

निर्वाणिन् (von 2. निर्वाण) m. bei den Ġaina N. pr. des 2ten Arhant's der vergangenen Utsarpiṇi H. 50.

निर्वाणी (wohl निस् + वा०) f. bei den Ġaina N. pr. einer Göttin, die die Befehle des 16ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpinī ausführt, H. 45.

निर्वात (निस् + वात) adj. frei von Wind; m. ein Ort, wo kein Wind hinkommt: वनप्रदेश PAṆĀT. 93, 7. °स्थो यथा दीपः HARIV. 14694. Spr. 286. MBH. 2, 1334. °दीपवदचलम् VEDĀNTAS. (Āllah.) No. 140. °फल VA- RĪH. BṚH. S. in Verz. d. B. H. 243, 4 v. u. Nach dem Schol. zu P. 8, 2, 50 partic. praet. von वा mit निस् aufhören zu blasen; vgl. KAIJJATA bei GOLD. MĀN. 227. Nach AK. 3, 2, 45 und H. 1494 m. Windstille. — Vgl. निवात.

निर्वाद (von वद् mit निस्) m. 1) Tadel AK. 1, 1, 5, 13. H. 271. a n. 3, 385. MED. d. 34. HALĀJ. 1, 148. निर्वादिर्निर्वदेनम् MBH. 5, 4618. fg. आ- त्मनिर्वादकथा RAGH. 14, 34. — 2) Gerede der Leute AK. 3, 4, 10, 92. H. a n. MED. — 3) निश्चितवाद MED. = निश्चितवाद BHAR. zu AK. im ÇKDr. — 4) (निस् + वाद) = वादभाव BHAR. — Nicht deutlich ist die Bed. des Wortes RĪĠA-TAR. 8, 365.

निर्वानर (निस् + वा०) adj. f. आ frei von Affen R. 5, 79, 4.

निर्वाप (von वप् mit निस्) m. 1) Ausstreuung: यवसंचयान्। निर्वापार्थं पशून् तु ददमुस्तत्र सर्वशः || R. 2, 91, 72. — 2) Darbringung, Spendung, insbes. an Verstorbene TARKAVĀḠIÇA zu AK. 2, 7, 80. SĀH. zu ĀIT. Br. 1, 1. पितृश्रकार तेजस्वी निर्वापम् R. 2, 103, 28. MBH. 13, 4237. — 3) Almosen PAṆĀT. 239, 6. — Vgl. निर्वपण, निवाप.

1. निर्वापण (vom caus. von वप् mit निस्) u. 1) das Ausstreuen: नी- तिवीज० PAṆĀT. 83, 17. तप्तयःपिण्डसिकतलोष्णपणाम् das Hinwerfen, Hineinwerfen SUÇA. 1, 171, 6. — 2) das Austheilen, Spenden ÇKDr. angeblich nach HALĀJ.

2. निर्वापण (vom caus. von वा mit निस्) n. 1) das Auslöschen; Ab- IV. Theil.

kühlen: प्रदीप० MĀKĪH. 49, 18. RĪĠA-TAR. 2, 78. दीर्घनिदाववासविप- त्संताप० 4, 544. दारुपाकञ्चरवतां व्रणानां कार्यं निर्वापणं भवेत् SUÇA. 2, 8, 10. तस्य शरीरनिर्वापणाय (°वापनाय v. l.) ÇĀK. 31, 9. — 2) das Er- götzen: नेत्र० ÇĀK. 33, 2, v. l. — 3) das Töden, Morden (Auslöschen des Lebenslichts) AK. 2, 8, 8, 83. H. 371. HALĀJ. 2, 323.

निर्वापितर (wie eben) nom. ag. Auslöscher, Abkühler: स्मर एव तापहेतुर्निर्वापिता स एव मे ज्ञातः ÇĀK. 60.

निर्वाप्य (von वप् mit निस्) adj. auszustreuen, darzubringen: निर्वाप्य- श्रुः सारस्वतो द्विजैः JĀĠĀ. 2, 83.

निर्वायस (निस् + वा०) adj. frei von Krähen PAṆĀT. 148, 12.

निर्वार्य (निस् + वार्य) adj. unwiderstehlich, = कार्यकर्ता यः संपन्नः स- त्वसंपदा AK. 3, 1, 13.

निर्वास (von वस्, वसति mit निस्) m. das Verlassen seines Wohnorts, der Aufenthalt ausserhalb der Heimath, Verbannung MBH. 1, 2238. 4, 1475. I, S. 418 in der Unterschr. des Adh. R. 1, 63 (65 GORR.) in der Unterschr. des Sarga.

1. निर्वासन (vom caus. von वस्, वसति mit निस्) u. 1) das Hinaus- jagen aus dem Wohnorte, Verbannen H. a n. 4, 176. fg. MED. n. 186. न- गरात् MBH. 5, 3186. R. GORR. 2, 13, 33. MIT. 47, 11. 18. 17. KATHĀS. 12, 97. RĪĠA-TAR. 2, 155. करिणाम् das Hinausführen KĀM. NITIS. 13, 7. — 2) das Ermorden, Töden (vgl. उद्वासन, प्रवासन) AK. 2, 8, 8, 82. H. 371. H. a n. MED. HALĀJ. 2, 323. RĪĠA-TAR. 6, 215. 237.

2. निर्वासन (निस् + वासना) adj. keine Einbildungskraft besitzend SĀH. D. 26, 7.

निर्वासनीय (vom caus. von वस्, वसति mit निस्) adj. hinauszu- jagen, zu verbannen: तस्माद्दिशात् MBH. 12, 2882. KULL. zu M. 8, 281. 9, 274.

निर्वात्य (wie eben) adj. dass. M. 8, 281. 9, 274. JĀĠĀ. 2, 142. 202. MĀKĪH. 134, 25.

निर्वाह (von वक् mit निस्) m. 1) Ausführung, Vollbringung: यज्ञ० MADHUS. in Ind. St. 1, 16, 7. प्रतिपन्नार्थनिर्वाहः सकृद्वि सतां व्रतम् VID. 120. निर्वाहः प्रतिपन्नवस्तुषु सतमितद्धि गोत्रव्रतम् BHAR. 2, 69. — 2) Ausführung so v. a. Erzählung: इतिवृत्तमात्र० SĀH. D. 6, 7. — 3) das Auskommen, Bestehen, Lebenkönnen: गृहिणो यावता धान्यादिधनेन व- र्यत्रयं समधिकं वा निर्वाहो भवति KULL. zu M. 4, 7. 13. 223. 6, 18. 8, 28. महाननिर्वाहः 265. — Vgl. नैर्वाहिक.

निर्वाहक (wie eben) adj. f. °हिका ausführend, vollbringend, zu Wege bringend: दृढव्रतो ऽङ्गीकृतनिर्वाहकः SĀH. D. 33, 2. पत्नादिनिर्वा- हकस्य सूर्यस्य SĀH. zu RV. 3, 33, 16. तन्निर्वाहिका Z. d. d. m. G. 6, 3, N. 3.

निर्वाहण (vom caus. von वक् mit निस्) 1) adj. hinausführend, weg- führend, entfernend: तेषु: — सर्वात्पातनिर्वाहणैः VARĀH. BṚH. S. 47, 70. — 2) n. = निर्वहण Schlussact BHAR. zu AK. ÇKDr.

निर्वाहिन (vom वक् mit निस्) adj. hinausführend so v. a. sich öff- nend: अथोभागाशोधभागनिर्वाहिकाः (व्रणाः) SUÇA. 1, 86, 16.

निर्वाह्य (wie eben) adj. auszuführen, zu vollenden: चिरनिर्वाह्य- त्वादिक्रयविक्रयः was sich nicht schnell abmachen lässt KATHĀS. 13, 86.

निर्विकल्प (निस् + वि०) adj. keine Alternative habend, — zulassend VJUTP. 172. °कल्पो ऽस्मि Verz. d. Oxf. H. 80, b, 18. समाधि Spr. 23. recognis- ing no such distinctions as that of subject and object (BALLANT.) VEDĀNTAS.